

Nekad bilo, sad se spominjalo

Sjećanja najstarije braće Provincije

Fra Ante Bešlić, Split
- student teologije

Franjevački samostan u Makarskoj

U crkvu bi išli u dvoredu s rukama u rukavima – moleći „Miserere mei Deus“. U blagovalištu je za vrijeme jela bio muk, a netko bi čitao jedan odlomak iz Evanđelja, iz liturgijskog kalendara ili iz povijesti Reda i Provincije odnosno života svetaca – sve to na latinskom jeziku. Šutnja je bila ponedjeljkom, srijedom i petkom.

Provincija Presvetog Otkupitelja ima 258 fratara, što ju čini najbrojnijom redovničkom zajednicom u Hrvatskoj. Oso-

bito se ponosimo najstarijom braćom koji su s nama podijelili svoja sjećanja iz mladosti, posebno iz klerikata. Ova braća imaju preko 90 godina, a to su: fra Petar Bezina, fra Karlo Jurišić i najstariji fra Vjeko Vrčić.¹

Fra Vjeko Vrčić: Duhovni kroničar Imotske krajine

Fra Vjeko je rođen u Imotskom 28. 2. 1914. Filozofiju je učio u Sinju od 1932. do 1934., a studij bogoslovije u Makarskoj od 1934. do 1938. godine. Danas živi u imotskom samostanu. Ističući da je mirno doživio visoku dob, fra Vjeko zahvaljuje dragom Bogu što – kao najstariji svećenik Provincije, a i Splitsko-makarske nadbiskupije – još uvijek može govoriti misu i ispovijedati te tako pomoći braći u samostanu. *Pošto sam rođen vrlo blizu samostana u Imotskom – nastavlja fra Vjeko – kao mali tamo sam često dolazio. Kada sam bio u drugom razredu osnovne škole, sreo me kod velikog oltara fra Ante Antić i upitao me:*

¹ Među njima je i fra Andeo Cvitanović (r. 15. 3. 1914.).

„Bi li ti rado služio misu?“ Pristao sam i rado sam dolazio. Taj isti sveti čovjek, bit će mi magistar (odgojitelj) u bogosloviji četiri godine i spremi me za svećeničko ređenje. Privučen njegovim primjerom, otišao je u Sjemenište, a potom u novicijat 1931. godine u Zaostrog, gdje je redovnička disciplina bila teška. Tu se s kolegama spremao za polaganje redovničkih zavjeta: siromaštva, čistoće i poslušnosti.

Fra Vjeko nam dalje priča o životu nakon Zaostroga: Prešli smo u Sinj. Filozofija je morala biti glavna. Imali smo tekstove na latinskom jeziku, a učiti je bilo teško. Magistar nam je bio neobično strog. Klerikat je bio uvijek zaključan: nisi mogao nikamo. Dizali smo se u pet sati ujutro, išli u kor gdje smo molili oficije (liturgiju časova). Magistar bi čitao razmatranje. Neispavan, satrven učenjem i školom, naslonjen na prozor – odmah bih zaspao. Uvečer, prije večere, bilo je razmatranje za svu samostansku obitelj. Hranili smo se redovito zajedno s ostalim fratrima u samostanu. Za nas mlade bilo je slabo, trpjeli smo. Svi smo ustrajali u patnji. Čekali smo kad će svanuti dan da se nađemo u Makarskoj, kod dobrog magistra fra Ante Antića.

Nakon filozofije u Sinju,² fra Vjeko odlazi u Makarsku. Opisuje nam život ondje, a osobito ulogu magistra fra Ante Antića: Bogoslovija se nalazila u velikom kamenom zdanju blizu mora. U

prizemlju su bili razredi za predavanja i školu. Na dva kata bile su sobe za bogoslove. Bilo je oko 30 bogoslova naše Provincije, a četiri godine bili su tu došli bogoslovi zadarske, a onda i dubrovačke Provincije. Bilo je i njih oko 30. Dakle, veliko društvo. Vrata na bogosloviji nisu preko dana bila zaključana. Mogao je bogoslov u svako doba izići u dvorište i prošetati po miloj volji. Moglo se i po samostanu kretati prema potrebama. Trebalo je paziti na disciplinu. Trebalo se držati dnevnog rasporeda. Znalo se kad se ide na zajedničku šetnju i ljeti na zajedničko kupanje. Osjećali smo se kao slobodni ljudi, vezani zavjetima i posebnim zakonima.

S posebnim se poštovanjem fra Vjeko prisjeća fra Ante Antića: Upoznali smo se s magistrinom fra Antom Antićem. Fratar mila lica. S osmjehom se rukovao sa svakim od nas. Ta lijepa pojava pratit će nas pune četiri godine. Bio je duša života u klerikatu.

Dragi Bog nam ga dao. Nastojao je iskreno da svakom bogoslovu bude prijatelj. Pazio je na disciplinu. Prekršaj je znao i kazniti. Za veću pogrešku trebalo je čistiti zahod. Pri koncu bi se i on pridružio i pomogao kažnjenom. Bio je neobično ponizan. Znao je posavjetovati u pojedinim slučajevima, kad bi osjetio da netko nije za redovnički život. Nije mu se moglo ništa sakriti. Držali smo da ima u tome milosna saznanja.

Ponosan sam što sam diplomirao na Teologiji u Makarskoj – ističe fra Vjeko. Drago mi je da današnji bogoslovi naše Provincije žive u centru u Splitu. Dionici su bogoslovskog fakulteta – zajedno s bogoslovima Splitske metropolije i studentima civilnog staleža čine veliku zajednicu. U današnje moderno doba to znači mnogo. Vrijedni profesori žele u duhu kršćanske ljubavi osposobiti studente za proširenje Kristova Kraljevstva. Pomogla ih Djeвица Marija.

Zbor bogoslova

² Godine 1936. filozofija iz Sinja premještena je u Makarsku, čime je kompletiran petogodišnji studij po uzoru na bogoslovne fakultete u Katoličkoj crkvi.

Fra Petar Bezina: Neumorni tražitelj istine

Fra Petar je rođen 14. 4. 1917. u Prugovu. Studirao je na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj od 1938. do 1943. god. Danas živi u samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu.

Fra Petar nam opisuje prve dane na bogosloviji: *Šestorica smo položili veliku maturu u Sinju 1938. i iste godine upisali se na studij bogoslovije. Kad smo došli u Makarsku, susret s fra Antom Antićem bio je neobično iskren i otvoren, kao s majkom. Žarenjem očiju, otvorenosti srca, plemenitosti duše privlačio nas je. K njemu smo pristupali bez straha. U pet postojećih razreda bilo nas je oko četrdeset do pedeset bogoslova. Ubrzo smo se uklopili u dnevni red klerikata i u nastavni program bogoslovije. Profesori su bogoslovima jačali hrvatsku nacionalnu svijest.*

Fra Petra nastavlja svoj govor o fra Anti: *Njemu je bila povjereni dužnost duhovne izgradnje bogoslova. Bio je svećenik izgrađene osobnosti, franjevac sa svim odlikama u najvećem stupnju. Nije mu se moglo ništa prigovoriti. Sebe je potpuno predao Bogu, a svoje vrline je primjenjivao na mlade bogoslove. Načelo mu je bilo svačkom utisnuti u dušu svijest o nazočnosti i providnosti Božjoj. Kod nekih je u potpunosti uspio kao kod fra Rafe Kalinića, koji je to dokazao svojim kreposnim životom i mučeničkom smrću. Osobni govor bio je u njegovoj sobi, a najčešći na šetnji. Nekog bi bogoslova izdvojio iz skupine i s njim bi*

razgovarao. Imao je posebnu moć uočavanja duhovnog stanja. Prodirao je u dubinu duše. Teško mu je tko tajio. Nije nastupao ljutito. Bio je vrlo umiljat. Nikog nije prisiljavao da prihvaća njegovo mišljenje. Mislim da nije bilo nikog tko bi na njega bio ljut. Poslije odlaska bogoslova iz Makarske redovito se s njima dopisivao.

Za vrijeme mog školovanja u svijetu su bile vrlo teške političke prilike – sijeća se fra Petar tih teških vremena. Rat je bio neizbježan. I nažalost, započeo je 1939. Ruši se Jugoslavija, a Hrvatska se proglašava nezavisnom državom. Poslije 1102. godine dobili smo slobodnu i nezavisnu državu Hrvatsku – 10. travnja 1941. Radio Zagreb javio je cijelom svijetu da je Hrvatska postala nezavisna država. Njezina se zastava zavijorila u mnogim državama svijeta. Profesori zaneseni hrvatskom državom drže građanima predavanja, govore po raznim ustanovama. Čitav samostan diše hrvatskim duhom.

Fra Karlo Jurišić: Mudri učitelj života

Fra Karlo je rođen 13. 8. 1918. u Sarajevu. Studirao je u Makarskoj od 1938. do 1943. godine. Danas živi u makarskom samostanu.

Fra Karlo nam je veoma živo pripovijedao o svojim klerikatskim danima: *U Sinju smo maturirali 1938. Malo kasnije je nastala Banovina Hrvatska kada je ta matura bila priznata. Potom sam došao u Makarsku u bogosloviju koja je počela početkom rujna. U bogosloviji se moralo dosta učiti – nastavlja fra Karlo – a glavni*

**Ako pšenično
zrno, pavši na
zemlju, ne umre,
ostaje samo; ako
li umre, donosi
obilat rod.**

predmeti, kao što su filozofija, dogmatika, moralka i crkveno pravo, predavali su se na latinskom jeziku. Ne samo da su se predavali na latinskom, nego smo mi morali i odgovarati na istom. Sredinom veljače 1939. završio je prvi semestar i tad smo išli u samostan u kojem je bilo najviše hrane jer ga komunisti još nisu orobili – a to je bio Zaostrog. U Zaostrogu smo bili tri dana, a tu nam je fra Bernardin Bajić kazivao sve znamenitosti zaostroškog samostana. Posebno je govorio o Kačiću.³

Fra Ante Antić je bio magistar i fra Karlu, koji ga se rado sijeća: U Makarskoj smo imali magistra fra Antu Antića, to je jedan sveti čovjek, sluga Božji, kandidat za oltar. Fra Ante je bio čovjek koji je uživao glas sveca od svoga djetinjstva pa preko sjemeništa i klerikata do svećeništva i na poslijetku do svoje smrti. O njemu su svi fratri govorili da je dobar čovjek, a on se sam nikada nije pohvalio niti o ikom jedne ružne riječi izrekao. Posebno se prisjeća duhovnih nagovora i šetnji s njim: Fra Ante je predavao mistiku i asketiku. Bio nam je ispovjednik i duhovnik. Pisao je duhovna pisma, a mene je molio da mu ih tipkam. Svaki dan smo kao bogoslovi išli poslijepodne na šetnju, a magistar bi išao iza nas. Ljeti smo u pet sati imali zajednički oficij u koru nove crkve s profesorima te meditaciju od pola sata, a nakon toga smo išli na kupanje. Na kupanje smo, isto kao i po gradu, išli u habitima.

Fra Ante Antić:
Ta lijepa pojava pratit će nas pune četiri godine. Bio je duša života u klerikatu. Dragi Bog nam ga dao. Nastojao je iskreno da svakom bogoslovu bude prijatelj.

Opisuje fra Karlo i pojednostiti iz svakodnevnog života: U crkvu bi išli u dvoredu s rukama u rukavima – moleći „Miserere mei Deus“. Tada nas je u bogosloviji bilo tridesetak. U blagovalištu je za vrijeme jela bio muk, a netko bi čitao jedan odlomak iz Evanđelja, iz liturgijskog kalendara ili iz povijesti Reda i Provincije odnosno života svetaca – sve to na latinskom jeziku. Šutnja je bila ponedjeljkom, srijedom i petkom, a uvijek se čitalo do pola jela. Drugeh dana smo smjeli razgovarati, ali nismo smjeli vikati. Kada bi došao neki župnik, onda bi gvardijan pustio govor. Bila je stroga disciplina.

Riječima fra Petra Bezine završiti ćemo svjedočanstva naše najstarije braće, a nadamo se da će nam svima pomoći za bolje i ljepše sutra: Ljudima je bilo dovoljno otvoriti dušu. Oni su to osjetili. Zbog toga nikada nisu dopustili da njihov pastir bude gladan i da pogine. Bio je to težak, ali i ugodan život. Žrtva je urodila plodom. Čovjeka smo podigli iz mrtvila na noge, a on je život nastavio s vjerom. Žrtva i ljubav našeg čovjeka ne smije se zaboraviti. Do smrti mora se biti s njim! ❖

³ Fra Andrija Kačić Miošić (1704.–1760.), narodni pjesnik, pisac Razgovora ugodnog naroda slovinskoga (1756.).